

Maria Anna Mozart, 1751–1829

Maria Anna "Nannerl" Mozart syntyi Salzburgissa heinäkuun 30. päivänä vuonna 1751 Leopold ja Anna Maria Mozartille. Kun Nannerl oli 7-vuotias, Leopold alkoi antamaan hänelle pianotunteja, ja hyvin nopeasti tuli selväksi, että hän oli erittäin lahjakas muusikko. Kun Nannerl oli 11-vuotias ja hänen pikkuveljensä Wolfgang oli 6-vuotias, koko Mozartin perhe lähti ensimmäiselle konserttikiertueelleen ympäri Eurooppaa, jossa Nannerl ja Wolfgang soittivat suurille yleisöille lapsineroina. Vuonna 1764 Leopold kirjoitti ylpeänä kirjeessä: "Tyttöni on yksi Euroopan taitavimmista soittajista."

Tuntematon tekijä, c. 1785

Mozartit kiersivät Eurooppaa taukoamatta, kunnes vuonna 1769 Nannerl täytti kahdeksantoista. Leopold päätti, että naimaiän saavuttaneen tyttärensä ei ollut enää soveliasta jatkaa julkisia esiintymisiä, joten Nannerl jätettiin kotiin. Seuraavat vuodet Nannerl toimi Salzburgissa pianonopettajana, sävelsi musiikkia, ja kirjoitti kirjeitä rakkaalle veljelleen, joka jatkoi kiertueitaan Euroopan halki. Vuonna 1780 Nannerl tapasi elämänsä rakkauden Armand d'Ippoldin, mutta Leopold kielsi heitä menemästä naimisiin. Kolme vuotta myöhemmin Leopold naitti Nannerlin varakkaalle Johann von Berchtold zu Sonnenburgille, 52-vuotiaalle kahdenkertaiselle leskelle, jolla oli viisi lasta aikaisemmista liitoistaan. Nannerlin ja Johannin liitto oli onneton. He muuttivat pois Salzburgista, kauas Nannerlin ystävistä ja perheestä, eikä hän ehtinyt Johannin lasten hoitamiselta soittaa ollenkaan pianoa. Johann ja Nannerl saivat myös kolme lasta keskenään, joista kaksi kuoli ennen täysi-ikäistymistä.

Vuonna 1791 Nannerlin veli Wolfgang kuoli. Sisarukset eivät olleet olleet missään yhteyksissä toisiinsa vuosiin, mutta veljensä kuoleman on sanottu herättäneen uudelleen Nannerlissa intohimon musiikkia kohtaan. Hän alkoi myös kirjoittamaan veljensä elämäkertaa Wolfgangin lesken Constanzen kanssa. Vuonna 1801 Johann kuoli, ja Nannerl muutti takaisin Salzburgiin. Hän alkoi taas opettamaan pianonsoittoa, ja vietti rauhallista, joskin kovin yksinäistä elämää. Vuonna 1821 Wolfgangin poika Franz Xaver Wolfgang Mozart tuli tapaamaan 70-vuotiasta, lähes sokeutunutta Nannerlia Salzburgiin, jonka on kerrottu ilahduttaneen Nannerlia kovin.

Viimeisinä vuosinaan Nannerlin terveys alkoi heiketä, ja vuonna 1825 hän oli jo täysin sokea, yksinäinen ja väsynyt. Nannerl Mozart kuoli 78-vuotiaana, 29. lokakuuta 1829 Salzburgissa, 38 vuotta veljensä jälkeen.

Hänen kuolintodistukseensa merkattiin kuolinsyyksi "voimien hiipuminen".

Tuntematon tekijä, c. 1785

Ohjaajan sana

Olen monesti viimeisen puolen vuoden aikana miettinyt: mitäköhän Nannerl Mozart ajattelisi, jos saisi nähdä tämän esityksen? Arvasinko oikein? Onko Perhosen siipien havinan Nannerl lähelläkään todellisuuden Maria Anna Mozartia?

En tiedä, enkä tule koskaan tietämään, mutta siitä olen varma, että tein parhaani.

Kuulin Nannerlista ensimmäistä kertaa muutama vuosi sitten, kun selailin tylsyyttäni Wikipedian syövereissä. Törmäsin häneen sattumalta. Ja kun löysin aiheeni tähän esitykseen, tiesin heti, kenet halusin päähenkilöksemme. Sitten aloitin tutkimustyön, tai, ehkä parempi termi olisi tiedon esiinkaivamistyö, sillä Nannerlista on kirjoitettu hyvin vähän.

Opin hänen elämästään rivien väleistä. Kirjeistä, joita Wolfgang Mozart oli kirjoittanut siskolleen. Blogikirjoituksista, joiden lähteitä kyselin sähköpostitse. Wolfgangin elämäkerroista, joita selailin kuumeisesti etsien pienintäkin mainintaa Nannerlista. Mitä enemmän hänestä opin, sitä enemmän häneen rakastuin. Lopulta liimasin pienet tiedonjyvät ja niiden perusteella tekemäni veikkaukset yhteen, ja sain aikaiseksi epätarkan, mutta koherentin kuvan. Kuvan lahjakkaasta, älykkäästä, yksinäisestä naisesta, jonka lapsuudessa opittu omanarvontunto muuttui taakaksi, kun maailma muuttikin mieltään.

Vaikka tarinamme rakentuu Nannerlin elämäntarinan (sekä faktuaalisen, että fiktiivisen) ympärille, ytimessään Perhosen siipien havina kertoo siitä, että kaikkeus on yhtenevä. Minulle se tarkoittaa sitä, että kaikki on mahdollista, koska emme voi koskaan tietää, miten me vaikutamme toisiimme. Miten meidän olemassaolomme kai-ku kulkeutuu, ja mitä se muuttaa matkallaan. Olemme siis vääjäämättä yhteydessä toisiimme. Toistemme armoilla.

Tämä esitys on myös oodi taiteelle. Esityksen kolme keskeistä hahmoa ovat kaikki taiteilijoita: pianisti, taidemaalari ja kirjailija. Taiteilija pyrkii lähes poikkeuksetta jättämään taiteellaan jäljen, ja ehkä siksi tämä aihe koskettaa minuakin niin ihmeellisen syvältä. Haluan luoda jotakin, mikä jättää sen kokeviin jäljen, jotta se matkaisi heidän mukanaan eteenpäin.

Ja niin me olemme tehneet. Olemme luoneet maailman, jossa toivo voittaa, ja unohnutun asetetaan nähdyksi. Mielestäni me tarvitsemme yhä enemmän tällaisia maailmoita, sillä satujenkin todellisuudet vuotavat ja vaikuttavat siihen, miten näemme omamme.

Tämä on ollut suuri kunnia. Olen työryhmästäni äärimmäisen ylpeä. Me lehäyttelimme siipiämme ja nyt me saamme kuulla sen kaiun.

Onerva Lumi-Aamu Järvenpää

Helsingissä, 24. maaliskuuta, vuonna 2022

Työryhmä

Ohjaus: Onerva Järvenpää
Käsikirjoitus ja dramaturgia: Onerva Järvenpää & Anna Kirvesniemi
Valosuunnittelu: Pietari Salmi & Laura Walden
Videosuunnittelu: Donna Uuttu
Äänisuunnittelu: Jekaterina Viltšenko
Musiikkikonsultointi: Johannes Haahti
Pukusuunnittelu: Havina Jäntti
Lavastus: Aleksi Aaro Olavi Elo
Koreografia: Eemi Snicker & Onerva Järvenpää
Graafinen suunnittelu ja valokuvat: Ville-Matti Tenovirta
Tuotanto: Ella Toivonen & Ville-Matti Tenovirta

Näyttämöllä: Tuura Aikio, Janette Hirvonen, Elisa Mattila, Martti Nikamaa, Milla Palin, Freddie Sukura & Myrsky Ylänen

Tekstit

Wolfgang Amadè Mozart – Fantasia in D minor, K. 397
Wolfgang Amadè Mozart – Symphony No. 40 in G Minor, K. 550

Al Bowlly – Guilty
San. Gus Kahn
Säv. Richard A. Whiting & Harry Akst

Karina – Täällä sinua juhliteraan
Kirj. Helmi Tikkanen & Karin Mäkiranta
Sov. Karina

Ensimmäisen kohtauksen teksti:
Syyssonaatti omistussuhteista
kirj. Risto Oikarinen

Wolfgang Amadè Mozartin kirje:
koostettu ja suomennettu useista oikeista Wolfgangin lähettämistä kirjeistä Nannerlille
Lähde: <https://www.dhi.ac.uk/mozartwords>

Kiitokset

Ystävät ja perheet
Samuel Glassar
Javanaisen suku: erityisesti Marjo, Aida ja Fia
Magnus Miekka
Riia Partanen
Topias Toppinen
Emmi Virtanen
Timo-Pekka Walden
Luigi
Nannerl Mozart
Laajasalon opiston kirjoittajalinja
Levoteatteri
KokoTeatteri
Ylioppilasteatteri
Harry’s Bar
Liisankatu 27

Yhteistyökumppanit

Kuvataidekoulu

La Reine